

Jaap van den Born

Daan Zonderland's

**Archibaldus
van
Oostzaan**

Gratis e-book van hetvrijevers.nl

Daan Zonderland's

Archibaldus van Oostzaan

Archibaldus van Oostzaan
Trok met spoed zijn harnas aan.
Want hij hoorde van beneden
Zware stappen op de treden

Van Johanna, zijn beminde
Die in hem niet welgezinde
Stemming, razend en vol gram
Naar de arme landsheer kwam.

Gister liep ze nog te klagen
'Ach, hoe vaak moet ik nog vragen
Om dat nieuw gebloemd behang
Waar ik vurig naar verlang?'

Om haar klagen te verstommen
Was hij op een trap geklommen
Met behang en stijfselkwast.
Naast hem stond een grote kast;

Vol Johanna's snuisterijen
Die hij, om niet uit te glijen
Vasthield - ach, de kast viel om
En het leek wel of een bom

Insloeg in haar mooiste spullen;
Vaasjes met de fraaiste krullen
Lourdesbeeldjes, glazen haantjes
Waren allen naar de vaantjes.

Kwarteleitjes (toch al broos)
En haar glazen bibelots;
Hummels, door haar zelf gekleid
Lagen stuksgewijs verspreid.

Daarom werkte hij zich dus
Snel het apelazerus
Om haar woede te ontlopen
Door zijn harnas dicht te knopen.

Archibaldus van Oostzaan
Keek tevreden en voldaan.
'Sijsje', sprak hij tot zijn gade
'Zie toch eens hoe de salade
De radijs en de komkommer
Groeit tot in de rijke lommer
Van mijn fraaie perelaar;
Je hebt zeker geen bezwaar
Om vanavond voor ons beiden
Iets gezonds te gaan bereiden?
Ik dacht zelf aan rammenas
Uit mijn zelfgebouwde kas.'

Maar Johanna, zijn gravin
Had hierin totaal geen zin.
'Archibald, dat zal niet gaan'
Zei ze hevig aangedaan.
'Rupsen, luizen, kevers, pieren;
Te veel griezelige dieren'
Bracht zij vol van walging uit
'Leven hier in kool en spruit!
Had wat hier wordt rondgekropen'
Riep zij, al rood aangelopen
'Met een veel te veel aan poten
Eerst maar eens goed doodgespoten!

Urenlang die troep ontslakken
Voor ik groentetaart kan bakken?
Nee, ik kies voor mijn gemak:
Jij krijgt straks een potje Hak.'

Archibaldus van Oostzaan
Had de deur net dichtgedaan
Toen hij riep: 'Ik ben een dreutel!
Hartedief; de voordeursleutel
Ligt nog op het kabinet
Naast ons huwelijksportret!'

Ach, wat werd zijn vrouw toen boos!
Ze was bijna sprakeloos
(Iets wat in zijn stoutste dromen
Zelfs nog niet was voorgekomen).
'Dat is toch niet te geloven!
En mijn taart staat in de oven!'

Net zoals zoveel kastelen
Kon hun huis door de kantelen
En de hoge stenen muren
Zelfs een stormaanval verduren.
Juist omdat het er zo bijligt
Was hun stee zo goed beveiligd.

Dus ze moesten naar de burenen
(Toch een wandeltocht van uren)
Om een stormram te gaan lenen.
Maar pas laat en over enen
Was die naar het slot gedragen
En werd er een bres geslagen.

Dit nadat met man en macht en
De gezamenlijke krachten
Van de kaartclub Stella Maris,
De gemeentesecretaris
En het Oostzaans mannenkoor
(Door de deken en pastoor
En het knapenkoor versterkt)
Urenlang was doorgewerkt.

Toen men dan de slotpoort doorkwam
Kregen zij de man een oorlam
En ook allemaal een hand.
(Maar de taart die was verbrand).

Archibaldus van Oostzaan
Keek zijn gade innig aan.
'Ach, mijn hartelap, wat dacht je
Om gezamenlijk een nachtje
Door te brengen in het Hilton
Met champagnewijn en stillton?
Om dan heuglijk te gedenken
Dat je mij je hart wou schenken
En wij - het lijkt kort geleden -
In het huwelijk zijn getreden?'

Maar zijn gade die zei bitter
'Zeg eens eerlijk; hoeveel zit er
In de schatkist in de kelder?
Niets toch zeker; dat is helder!
Waar jij mij op wilt onthalen
Moet ik zeker zelf betalen!
Wat voor jou niet als bezwaar telt
Maar ik hecht erg aan mijn spaargeld.
Ik beheer de huishoudpot
En die blijft dus ook op slot.

Er is net genoeg in kas
Voor mijn nieuwe overjas.
Nee, mijn vriend, dat mocht je dromen.
Daar wordt niets uit weggenomen;
Wij gaan met ons jubileum
Naar het gratis fietsmuseum.'

Archibaldus van Oostzaan
Moest de Satan wederstaan.
Want die was op audiëntie
En bezwaarde zijn consciëntie
Door hem duivels te verleiden
Met twee jonge mooie meiden.

Toen hij met zijn signatuur
Weer verdween in rook en vuur
Dacht de graaf: 'Hoe te beginnen?'
Toen kwam juist zijn gade binnen
En bekeek met diep wantrouwen
De twee wulpse jonge vrouwen.

'Zijn dit', vroeg zij, 'de twee krachten
Van Bureau Niet Langer Wachten
Op Uw Kok En Huishoudhulp
Voor Kasteel Abdij En Stulp?'
Ach, wat kon de graaf toen zeggen?
Hier viel weinig uit te leggen.

En hij zag met kromme tenen
Hoe ze allemaal verdwenen.
Spoedig zaten beide stukken
In de keuken kip te plukken.
En de graaf had diepe spijt;
Maar zijn ziel die was hij kwijt.

Archibaldus van Oostzaan
Wou de keukenmeid ontslaan.
'Niet alleen dat haar gerechten
Altijd met mijn maagzuur vechten
(Mosterd op de olieballen
Soesjes van geraspte knollen
Slagroom op de zure haring):
Maar denk ook aan de besparing!
Er is weinig meer in kas
Dus dat komt heel goed van pas.'

Echter, hij vond geen gehoor:
'Vriendjelief, ik heb je door!
Onze meid is overbodig?
Waar heb jij dat geld voor nodig?
'Zeker', sprak zijn gade boos
'Om te fuiven in de soos
En de centen te spenderen
Aan losbandig bambocheren!
Jij gaan stappen met je maten?
En met wie moet ik dan praten!

Ik kan bij de keukenmeid
Al mijn zieleroersels kwijt.
Dus jij krijgt ruim tijd te leren
Om haar kookkunst te waarderen.
En wanneer je maag je kwelt; er
Is nog ruimschoots alka seltzer.'

Archibaldus van Oostzaan
Had zijn harnas aangedaan
Omdat hij zou gaan poseren
Daar hij zich liet portretteren.
In de eregalerij
Was nog net een plekje vrij
Tussen Archibald de Kale
(Waar niet veel van viel te halen)
En Pepijn, genoemd 'de Korte'
(Daar het hem aan lengte schortte).

Toen de schilder aan kwam zetten
Met penselen en paletten
En kunstzinnig naar hem keek
Raakte die op slag van streek:
'Heer, u moet mij maar verschonen
Maar dat u zich durft vertonen
Geeft wel blijk van dapperheid,
Maar hoezeer het mij ook spijt

Het zal zeker niet gelukken
Uw gezicht goed uit te drukken.
Ik ben daartoe niet in staat
Met een afgewend gelaat.
Zelfs wanneer ik het wél wilde;
De statuten van het gilde
Zijn heel strikt in Esthetiek.
En aangaande uw fysiek;

Wel, die spot met alle normen
Over aangename vormen,
Zeker wat uw neus betreft.
U heeft blijkbaar niet beseft
Dat alleen door díe te verven
Dát het doek al zou bederven!
Dus maak ik geen voorbereidsel
Voor uw staatsiekonterfeitsel.

Hoeveel geld u mij ook biedt:
Uw portret dat komt er niet!

Archibaldus van Oostzaan
Nam een lepel levertraan.
Want als echte hypochonder
Voelde hij zich dan gezonder.
Ja, hij klaagde menigmalen
Over allerhande kwalen.
Fistels, likdoorns, eksterogen,
Scheuten in zijn ellebogen,
Nare kloven in zijn mond:
Nooit was hij totaal gezond.

Al die zieke lichaamsdelen
Wilde hij in één klap helen
Door een drankje te gaan maken
(Dat natuurlijk vies moest smaken).
'Kijk', zo sprak hij, 'ik verbrijzel
Al mijn pillen in een vijzel,
Neem mijn hoestsiroop en mix er
Dokter Dralleman's elixer
Door en voeg dat dan weer samen,
Neem de hele santekraam en
Meng dat dan weer met alruin
En mijn hele kruidentuin'.

Uren stond hij in de keuken
In een walm en kwade reuk en
Tot zijn oksels in de vaat
Keek hij naar het resultaat.
Daarna dronk hij vol vertrouwen
Van de vrucht van al zijn brouwen.
Weken heeft hij kromgeleg
(En zijn vrouw moest hem verplegen).

Archibaldus van Oostzaan
Moest en zou een draak verslaan.
Al zijn bloedverwante magen
Hadden al zo'n beest verslagen.
'Archibald de Drakendoder':
Dat was beter dan het bloder
Klinkend 'Archibald de Goede'
Zoals hij steeds tot zijn woede
In annalen werd vermeld.
Dus vermetel trok de held
Naar de woeste regionen
Waar die monsters moesten wonen.

Ach, men zag hem wederkeren
Met door bloed besmeurde kleren,
Een gebroken brilleglas
En een zwaar geblutst kuras.
Ook zijn zwaard dat was gebroken
Maar zie! Aan zijn lans gestoken
Prijkte -ach wat keek hij fier-
Het door hem verslagen dier.

Maar gezeten aan de tafel
Met zijn pak nog slechts één rafel
Snoeverig en uitgebreid
Over zijn verbeterde strijd
Met het monsterdier verhalend
Onderbrak zijn vrouw hem smalend:
'Draak? Ach ventje; ieder ander
Noemt zo'n beest een salamander.'

Archibaldus van Oostzaan
Wist de baljuw te verslaan
In de halma-competitie
En de Zaanse stadseditie
Bracht hiervan een groot verslag.
Daarom hing bij hem de vlag
Met de wimpel van de tinnen
En de graaf riep buiten zinnen:
'Kom die zege bij mij vieren;
Proef mijn wijn en drink mijn bieren!'

Als reactie op zijn roepen
Kwamen weldra grote groepen
Naar zijn trotse burcht gesneld.
Maar Johanna was ontsteld
En haar onderlip die trilde
Toen het hele schuttersgilde,
Schepenen en schout en drosten
Door haar Nette Kamer kloten.
Ook de kaartclub Stella Maris
Dromde door haar inventaris.

Zij ontstak in grote woede
Toen zij zag hoe een der vroede
Vaderen der Zaanse stad
Stond te morsen op de mat.
Ze begon te fulmineren
Tegen alle hoge heren
En haar tong die was zo rad
En zo ruim haar woordenschat
Dat ze allen hun baretten
IJlings op hun hoofden zetten.

Zonder Archibald te groeten
Maakten zij zich uit de voeten
En ze richtte toen haar alt
Op de arme Archibald.
Lang heeft zij nog uit staan weiden
Over háár langdurig lijden
En zín menselijk tekort.
Toen nam zij het halmabord
Wierp dat razend van de transen
Roepend: 'Leer jij maar patiencen!'

En de landheer van Oostzaan
Heeft dat dus maar ook gedaan.

Archibaldus van Oostzaan
Kreeg bezoek van de plebaan
Die hem vorsend aankeek want
Archibald als collectant
Collecteerde in een jaar
Geen drie stuivers bij elkaar,
Zodat hij wat zalvend sprak:
'Heer, aan uw collectezak
Van het allerzwartst fluweel
Merkten wij op dat de steel
Niet massief, maar leeg en hol is
En dat, als de zak weer vol is,
Deze met het ene eind
In uw pantalon verdwijnt
En u dan het zaakje tilt,
Zodat er dan ongewild
De verdenking kan ontstaan
Dat een misdrijf wordt begaan:
Ach, u weet hoe mensen stoken
En hoe snel wordt kwaadgesproken!
Om geroddel te voorkomen
Hebben wij dus voorgenomen
Al uw diensten als diaken
Vanaf heden maar te staken.'

Archibaldus van Oostzaan
Was maar amper te verstaan.
Met opeengekleemde tanden
En met allebei zijn handen
Hevig drukkend op zijn buik
Vroeg hij om een warme kruik;
IJlings werd een arts gebeld.

Die kwam monter aangesneld;
Maar zijn wonderpreparaten
En veelvuldig aderlaten,
Zelfs een klyasma met een spuit
Haalden bitter weinig uit.
Toen de lijder na purgeren
En met pruimensap laxeren

Klagend in de ziekenboeg
Om een paardemiddel vroeg,
Ging de arts opeens een licht op
Want hij had een helder zicht op
Archibaldus' corpulentie
En de krappe existentie
Van de broekriem van de held

Snoerend in zijn vlees gekneld.
Toen de riem wat werd verruimd
Was hij weder goedgeluimd
En weer monter als voorhenen.
Tot de nota was verschenen;
Nadat hij die had voldaan
Trok hij weer de broekriem aan.

Archibaldus van Oostzaan
Liet zijn paard opnieuw beslaan,
Daar hij op het Paastoernooi
Met zijn helm en vedertooi
Voor zijn medepaladijnen
Goedbeslagen wou verschijnen.

Fier is hij op weg gegaan
Met zijn schild en lans en vaan.
En bij aankomst trof de held
Op het opgetuigde veld
Vol met vlagversierde lijnen
En gekleurde baldakijnen

Daar de hele ouwe hap
Van de trotse ridderschap
Die goedmoedig en goedlachs
Met het zwaard en goedendags
Op elkander in zou hakken
Om de zegepalm te pakken.

Doch de aanblik van de Heren
Waar hij mee moest concurreren
Maakte hem als snel van slag
Zozeer schokte hun gedrag.
Hij zag Floris II de Ruige
Achteloos een staaf verbuigen

En Pepijn, het Zwijn van Goor
Beet een muntstuk middendoor.
Ook zijn vriend, het Beest van Laren
Kon hij in een hoek ontwaren
Die een grofgebreide borstrok
Schijnbaar moeiteloos aan gort trok.

Archibald is toen ontdaan
Weer terug naar huis gegaan.
En met Pasen schildert hij
Voortaan weer gewoon een ei.

Archibaldus van Oostzaan
Schrok plots wakker van de haan
Die om drie uur in de nacht
Luidkeels en op volle kracht
De reveille was gaan kraaien.
Ook Johanna in haar baaien
Nachtjapon was met haar ogen
Open overeind gevlogen.

Beiden snelden naar het hok
Waar de hoenders op hun stok
Slaperig en ongestreken
Kippig naar hun meester keken,
Die astantig en rebels
Vele schorre decibels
Uit zijn strottehoofd liet schallen,
Door de hofhond bijgevallen

Die, door deze motivering,
Blaffend in zijn hok tekeering.
Noch hun smekingen, noch dreigen
Brachten Cantecler tot zwijgen.
Ook vervloekingen noch schreien
Of met zoete woordjes vleien
En het dreigen met castratie
Staaften zijn vocalisatie.

Maar toen na een tweetal uren
Het gekukel maar bleef duren
Greep Johanna de gravin
Buiten zinnen drastisch in.

Toen de graaf zijn bord aflikte
En daarna tevreden slikte
Sprak hij: 'Schatje, goed gedaan:
En er komt geen nieuwe haan.'

Archibaldus van Oostzaan
Wilde in het klooster gaan:
'Ach, hoe smacht ik naar de wijding
Om daarna vol zelfkastijding
Naar de katholieke leer
Stil te leven voor de Heer!
Dus ga ik naar de abdij
Der trappisten, hier vlakbij.'

Maar zijn vrouw riep;'Als trappist!
Dacht je soms dat ik niet wist
Dat die blonde bieren brouwen
En hun handen enkel vouwen
Om de handgreep van hun pullen
Die zij bij herhaling vullen?'
En zij werkte toen vol gloed
Urenlang op zijn gemoed.

Zo goed wist zij zich te uiten
Dat zijn oren er van tuitten.
En verklaarde haar gehoor:
'Vriendjelief; het gaat niet door!'
Archibald vertrok toen boos
Onbegrepen naar de soos
(Want hij had in zijn betoog
Juist de zwijgplicht op het oog).

Archibaldus van Oostzaan
Hoste door het rijpe graan.
Deze weg had hij genomen
Om het ondiep te ontkomen
Dat met blikkerende tanden
Poogde om hem aan te randen.

Hij was voor de pinksterdagen
Door een aantal medegraven
Voor de kwarteljacht genood.
Dat leek van gevaar ontbloot
Dus hij zei dat het hem schikte;
Maar toen hij zijn speerpunt prikte

Waar hij meende door gekrak
Dat zo'n beestje zich verstak
Bleek een ander dier gestoord:
Met een blik vol haat en moord
En verbitterde chagrijn
Rees een woedend everzwijn

Uit het struikgewas omhoog
Dat hem razend attaqueerde.
Toen hij ijlings retireerde
Volgde het gedierte hem
Dwars door beemd en veld en brem.
Door een akkerveld met knollen
Liet de graaf zijn schimmel hollen

En men zag de landheer rossen
Dwars door vennen en door bossen,
Heideveld en zandverstuiving;
Toen hij door een veld vol ui ging
Liet het ondiep hem pas gaan.
Archibaldus zei ontdaan:

'Wat een tocht! Maar de locatie
Biedt wel heel veel variatie!'

Archibaldus van Oostzaan
Wou te voet naar Rome gaan
Om de paus te horen preken,
Hem zijn zegen af te smeken
En zijn zonden te belijden
Om het vagevuur te mijden.

Dus is hij naar Piet gegaan
Die dat eerder had gedaan.
Maar toen deze somber sprak
Van het vele ongemak,
Over moeiten en ontbering
Ziekten van de spijsvertering

Van koliek en darmbezwaren,
Heupslijtage, dorst en blaren
En van vreemde idiomen,
Hooggebergte, woeste stromen,
Buitenlanders, ruw en boers
Van de vreemde wisselkoers

En met luizen overnachten,
Heeft hij zich toch maar bedacht en
In plaats daarvan ging hij toen
Naar de oude abt Jeroen
Om een aflat te gaan kopen
(Dat was tien minuten lopen).

Archibaldus van Oostzaan
Wilde zijn Johanna slaan,
Ook al heette hij 'De Goede':
Zij had in haar schoonmaakwoede
Met het wapperen der handjes
Duizenden sigarenbandjes
Door hem zorgzaam ingeplakt
In de afvalbak gekwakt.

Uiltjes, Panters en La Paz
En de weduwe E. Bas,
Ook Oud Kampen en die van
Pronkstuk Don Sebastian;
Weg, verdwenen; allemaal!
Ook de Heeren van Ruysdael,
Henri Wintermans, Diablo,
Carl Upmann, Axx en Tango,
Agio, Rodrigo, Hofnar,
Barlmoral, La Reim, De Huifkar;
Zelfs van Karel van Susante
Waren er niet eens restanten.
Ritmeester en Willem II:
Alles met het vuilnis mee!

Daarom was de landheer razend
En het was dus niet verbazend
Dat na deze laatste druppel
Hij op zoek was naar een knuppel.

Archibaldus van Oostzaan
Had in ieder oog een traan.
En hij hoorde vol ontroering
Naar een lange redevoering
Van zijn vrouw, gravin Johanna.

Want er regende als manna
Zonder één anakoloet
Een gestage woordenvloed;
Hyperbool en metaforen
Vlogen rond des landheers oren.

Ook een mooie spanningsboog
Vlocht zij in haar lang betoog.
Ze hanteerde zeer ad rem
Het beproefd ad hominem.
Syllogisme, enthymeem,

Perifrase en noëem;
Een welsprekend idioom
Vloeiend in één woordenstroom.
Archibald hing aan haar lippen
Zonder kans om te ontglippen.

Het was allemaal begonnen
Na de nogal onbezonnen
Door hemzelf gestelde vraag:
'Schat, hoe voel je je vandaag?'

Archibaldus van Oostzaan
Wilde graag een knobbelzwaan.
'Zie je', sprak de graaf vol ijver,
'Hem al voor je in de vijver?'

Het verhoogt ook zeer ons aanzien
Als de mensen onze zwaan zien,
Want de graaf van Henegouwen,
Dirk de Dikke, heeft vier pauwen.

Onze buur, heer Halewijn
Heeft een schattig hangbuikzwijn;
In de tuin van Dirk de Dolle
Zie je vaak een damhert hollen.

En graaf Karel van Slagharen
Heeft twee pony-exemplaren;
Door zo'n zwaan -misschien wel twee-
Tellen wij meteen weer mee.'

Maar Johanna die zei boos:
'Weet je nog dat voor een poos
Hier een goudvis heeft gewoond?
Je hebt nooit zijn kom verschoond!'

Wou je mij een zwaan aanpraten?
Wie moet hem dan uit gaan laten
En zal hem te eten geven?
Nee, mijn vriend, nooit van mijn leven!

Zie de graten in de kom
Waar de arme Harrie zwom,
Die door jouw nalatigheid
Heenging naar de Eeuwigheid!

Arme Harrie zaliger!
Maar dat was kleinschaliger
Dan wat ons te wachten staat
Als zo'n zwaan hier sterven gaat,

Want dat beest is vast geen blijver!
Zo bleef Archibaldus' vijver
(Want zijn vrouw die had gesproken)
Van een knobbelzwaan verstoken.